

УДК 658.141

DOI: <https://doi.org/10.32782/2413-9971/2019-28-62>

Юдіна С. В.

*доктор економічних наук, професор,
завідувач кафедри фінансів та обліку
Дніпровського державного технічного університету*

Летучий В. В.

*магістр
Дніпровського державного технічного університету*

Стіпанов А. О.

*магістр
Дніпровського державного технічного університету*

Yudina Svetlana

*Doctor of Economics, Professor,
Head of Finance and Accounting
Dniprovsk State Technical University*

Letuchyj Vladislav

*Magister
Dniprovsk State Technical University*

Stepanov Andrey

*Magister
Dniprovsk State Technical University*

ПІДХОДИ ДО АНАЛІЗУ ТА ОЦІНКИ ПОЗИКОВИХ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ ПІДПРИЄМСТВА

Анотація. У статті розглянуто зобов'язання як джерела формування фінансових ресурсів для фінансування операційної, інвестиційної та фінансової діяльності підприємств. Запропоновано табличний метод для аналізу та оцінки позикових фінансових ресурсів підприємств в Україні. Наведено порівняння рівня рентабельності підприємств та загальних зобов'язань. Зроблено висновок, що в Україні простежується тенденція як до збільшення кредиторської заборгованості в абсолютному вимірі, так і порівняно з балансом. Визначено, що оперативне управління кредиторською заборгованістю полягає у постійній роботі, спрямованій на аналіз та оцінювання стану зобов'язань, розрахунків із кредиторами, контроль своєчасності сплати сум кредиторської заборгованості. Запропоновано потенційні можливості залучення позикових коштів: коштів інвесторів (розширення статутного фонду, спільний бізнес); банківського чи фінансового кредиту (у тому числі випуск облігацій); товарного кредиту (відстрочка оплати постачальникам).

Ключові слова: зобов'язання підприємства, забезпечення, поточні зобов'язання, власні кошти підприємства, фінансові ресурси підприємства, управління фінансовими ресурсами, аналіз, оцінка.

Вступ та постановка проблеми. Зобов'язання розглядаються як джерела формування фінансових ресурсів для фінансування операційної, інвестиційної та фінансової діяльності підприємств. Ринкові умови господарювання вимагають від підприємств оптимізації їхніх зобов'язань,

бо наявність зобов'язань (боргів) впливає на фінансові результати діяльності підприємства і його капітал.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Сучасні теоретичні та методичні аспекти досліджування зобов'язань підприємства певною мірою висвітлювалися

в працях вітчизняних науковців та вчених країн СНД: І.О. Бланка, А.З. Бобильова, І.М. Вахович, З.В. Герасимчук, А.М. Карбовник, Г.М. Колпакової, К.М. Лебедева та ін. Питання управління зобов'язаннями підприємства були предметом дослідження і зарубіжних науковців та практиків: М. Гольцберга, К. Калніна, Х. Рамперсада, Л. Хасан-Бека. Ці дослідження є ваговим внеском як у теорію, так і в практику цього питання.

Водночас у спеціальній економічній літературі цій проблемі відведено незначне місце, викладено лише загальні концептуальні положення управління зобов'язаннями підприємства. Вважаємо, що оцінка реального стану кредиторської заборгованості – одне з найважливіших питань управління джерелами капіталу. Ця оцінка повинна проводитися окремо по групах кредиторської заборгованості з різними термінами виникнення тощо.

Розв'язання даних питань потребує активізації та поглиблення досліджень у цій сфері.

Метою даної роботи є подальший розвиток підходів до аналізу та оцінки запозичених фінансових ресурсів підприємства з метою вдосконалення управлінням зобов'язаннями і забезпеченням.

Результати дослідження.

Зобов'язання – це заборгованість підприємства, що виникла внаслідок минулих подій і погашення якої в майбутньому, як очікується, призведе до зменшення ресурсів підприємства, що втілюють у собі економічні вигоди.

Зобов'язання підприємства можуть бути монетарними і немонетарними. Монетарні зобов'язання відображають суму грошових коштів, що підлягають сплаті кредиторам, а немонетарні – зобов'язання поставити товари (надати послуги) визначеної кількості та якості. Зобов'язання підприємства поділяються на чотири види, а саме: довгострокові, поточні, забезпечення, непередбачені зобов'язання.

До довгострокового зобов'язання можна віднести те, на яке нараховуються відсотки та яке підлягає погашенню протягом дванадцяти місяців від дати складання балансу. До довгострокових зобов'язань підприємства, як правило, відносять: довгострокові кредити банків; довгострокові заборгованості підприємства щодо зобов'язання із залучення позикових коштів (окрім кредитів банків), на які нараховуються відсотки (довгострокові векселі видані, зобов'язання за облігаціями); відстрочені податкові зобов'язання (нараховані податки, що підлягають сплаті в майбутніх періодах); інші довгострокові зобов'язання (довгострокові зобов'язання з фінансової оренди, реструктуризована податкова заборгованість, фінансова допомога на зворотній основі тощо).

До поточних зобов'язань можна віднести зобов'язання, які будуть погашені протягом операційного циклу підприємства або повинні бути погашені протягом дванадцяти місяців починаючи з дати балансу [1].

Окремі різновидності поточних зобов'язань можна охарактеризувати так: короткострокові кредити банків; поточна заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями (довгострокові зобов'язання, які переведені зі складу довгострокових і підлягають погашенню протягом дванадцяти місяців; векселі видані (заборгованість, на яку підприємство видало векселі на забезпечення поставок (робіт, послуг) постачальників, підрядчиків та інших кредиторів); кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги; поточні зобов'язання за одержаними авансами; поточні зобов'язання з розрахунків із бюджетом (заборгованість підприємства за всіма видами платежів до бюджету, включаючи податки з працівників підприємства); поточні зобов'язання з позабюджетних платежів – заборгованість за внесками до позабюджетних

фондів, передбачених чинним законодавством; поточні зобов'язання зі страхування (сума заборгованості за відрахуваннями до пенсійного фонду, на соціальне страхування, страхування майна підприємства та індивідуальне страхування працівників); поточні зобов'язання за розрахунками з учасниками (заборгованість підприємства його учасникам (засновникам)), пов'язана з розподілом прибутку (дивіденди тощо) і формуванням статутного капіталу; поточні зобов'язання із внутрішніх розрахунків (заборгованість підприємства пов'язаним сторонам та кредиторська заборгованість із внутрішньовідомчих розрахунків); доходи майбутніх періодів (авансові орендні платежі, передплата на газети, журнали, періодичні та довідкові видання, виручка за вантажні перевезення, виручка від продажу квитків транспортних і театральновидовищних підприємств, абонентна плата за користування засобами зв'язку тощо); інші поточні зобов'язання (зобов'язання, що пов'язані з активами, які виникають у ході нормального операційного циклу) [2].

Забезпечення створюються для відшкодування наступних (майбутніх) операційних витрат на: виплату відпусток працівникам, додаткове пенсійне забезпечення працівників підприємства, виконання гарантійних зобов'язань, реструктуризацію, виконання зобов'язань щодо обтяжливих контрактів тощо. Суми створених забезпечень визнаються витратами.

До непередбачених зобов'язань можна віднести: зобов'язання, що може виникнути внаслідок минулих подій та існування якого буде підтверджено лише тоді, коли відбудеться одна чи більше невизначених майбутніх подій, над якими підприємство не має повного контролю; теперішні зобов'язання, що виникає внаслідок минулих подій, але не визнається, оскільки малоімовірно, що для врегулювання зобов'язання потрібно буде використати ресурси, які втілюють у собі економічні вигоди, або оскільки суму зобов'язання не можна достовірно визначити.

Непередбачені зобов'язання є частиною зобов'язань підприємства та відображаються на позабалансових рахунках за обліковою оцінкою.

Необхідно враховувати подібність непередбачених зобов'язань та забезпечень, оскільки їх принципова різниця полягає саме в достовірності оцінки суми заборгованості, а це досить суттєво може вплинути на фінансові результати діяльності підприємства. Оскільки суми створених забезпечень визнаються витратами звітного періоду, вони є об'єктом податкового обліку та потребують адекватного відображення у фінансовій звітності [2].

Зрозуміло, що діяльність підприємства в системі ринкової економіки неможлива без періодичного використання різноманітних форм залучення кредитів. Класифікацію зобов'язань подано на рис. 1 [3].

У табл. 1 наведено зведені показники балансу великих та середніх підприємств за 2013–2019 рр.

Аналізуючи дані, наведені в табл. 1, можемо зазначити, що власний капітал великих та середніх підприємств в Україні за вказаний період знаходився в межах від 35,8% (на початок 2013 р.) до 24,7% (на кінець 2017 р.), середнє значення цього показника за останні сім років становило 30%.

Довгострокові зобов'язання та забезпечення за період 2013–2014 рр. знаходилися в межах від 22,7% (на кінець 2014 р.) та 15,2% (на кінець червня 2019 р.). Узагалі рівень довгострокових зобов'язань у 2019 р. найнижчий за останні сім років. Така ситуація може бути пов'язана зі скороченням інвестиційних проєктів підприємств, бо саме вони потребують довгострокових вкладень, у тому числі й кредитних.

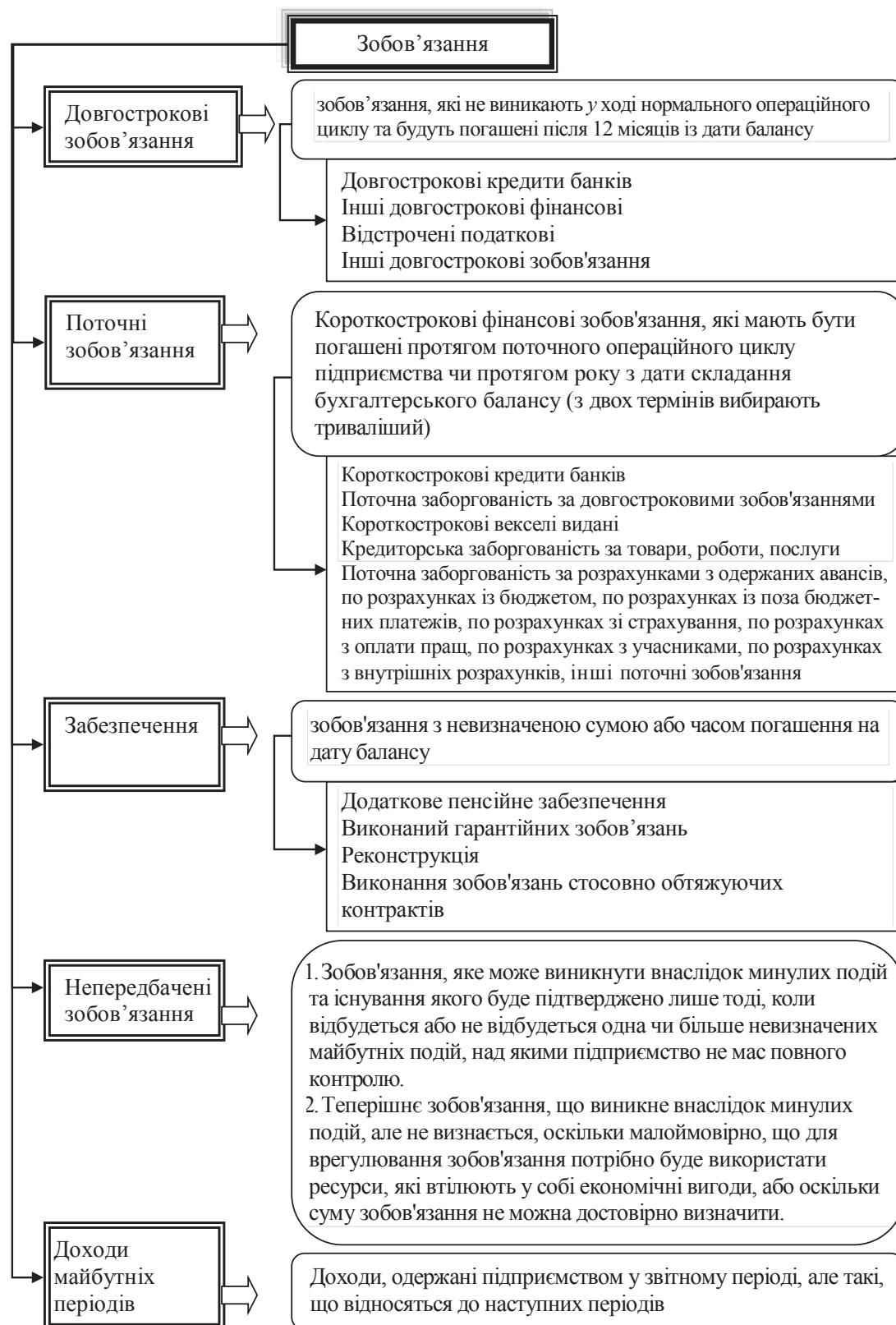

Рис. 1. Класифікація зобов'язань підприємства

Найбільша питома вага у структурі пасиву належить поточним зобов'язанням та забезпеченню. Відповідно питома їх вага становила від 57,9% (на кінець 2017 р.) до 45,7% (на початок 2013 р.).

Аналізуючи дані табл. 1, можемо сказати, що заборгованість підприємств України на червень 2019 р. ста-

новила 4543 288,9 млн. грн, порівняно з 2013 р. зроста на 783 168,6 млн. грн, або на 17%. Найбільший рівень зобов'язань був у 2016 р. (75,5%) та 2018 і 2014 рр. (75,3%).

Найбільшу частку у загальній сумі кредиторської заборгованості підприємств України має поточна

Зведені показники балансу великих та середніх підприємств за 2013–2019 рр.

Роки	Актив (млн грн)							
	Необоротні активи		Оборотні активи		Необоротні активи та групи вибуття			
	на начало	на кінець	на начало	на кінець	на начало	на кінець		
2019 на 30 червня	3211197,9	3292037,7	3349055,1	3393094,6	4072,0	3949,3		
2018 на 30 червня	3215474,8	3252687,0	3311171,0	3360889,6	3406,1	3938,9		
2017	4138337,1	4303282,8	4732549,4	5650817,4	6193,3	7678,9		
2016	3962353,1	4212813,1	3935146,5	5772816,5	5296,7	6161,6		
2015	3027708,0	3960148,9	3028941,8	4108602,7	3670,0	5031,8		
2014	2422073,5	2717620,4	2670152,5	3271954,0	3022,4	4691,2		
2013	2467526,3	2639813,2	2886103,9	3069041,5	2832,7	3420,1		
Роки	Пасив (млн грн)							
	Власний капітал		Довгострокові зобов'язання і забезпечення		Поточні зобов'язання і забезпечення		Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами та чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	
	на начало	на кінець	на начало	на кінець	на начало	на кінець	на начало	на кінець
2019 на 30 червня	2049875,6	2145848,6	1038580,3	1017799,4	3475863,6	3525429,5	5,5	4,1
% у структурі пасиву	31,2	32,1	15,8	15,2	53,0	52,7	0,0001	0,0001
2018 на 30 червня	1907556,7	2025553,9	1150570,8	1080303,0	3471787,7	3511533,0	136,7	125,6
% у структурі пасиву	29,2	30,6	17,6	16,3	53,2	53,1	0,002	0,002
2017	2388167,6	2458527,6	1664814,5	1730977,4	4821692,4	5769539,0	2405,3	2735,1
% у структурі пасиву	26,9	24,7	18,8	17,4	54,3	57,9	0,03	0,03
2016	2345323,3	2445803,7	1639905,6	1696870,6	3915351,3	5846688,7	2216,1	2428,2
% у структурі пасиву	29,7	24,5	20,8	17,0	49,5	58,5	0,03	0,03
2015	1810179,6	2288741,4	1311419,3	1668158,0	2936220,2	4114903,2	2500,7	1980,8
% у структурі пасиву	30,0	28,4	21,6	20,7	48,5	51,0	0,04	0,03
2014	1783983,1	1480658,0	950516,5	1359925,7	2358541,4	3151253,0	2207,4	2428,9
% у структурі пасиву	35,0	24,7	18,7	22,7	46,3	52,6	0,04	0,04
2013	1913187,0	1950374,9	992720,3	1070722,1	2448985,8	2689338,2	1569,8	1839,6
% у структурі пасиву	35,8	25,9	18,5	18,7	45,7	47,1	0,03	0,03
Роки	Баланс							
	на начало	на кінець						
2019 на 30 червня	6564325,0	6689081,6						
2018 на 30 червня	6530051,9	6617515,5						
2017	8877079,8	9961779,1						
2016	7902796,3	9991791,2						
2015	6060319,8	8073783,4						
2014	5095248,4	5994265,6						
2013	5356462,9	5712274,8						

заборгованість (65–75%). Довгострокова заборгованість становить 15–22% від загальної суми кредиторської заборгованості.

У табл. 2 наведено більш детально поточні зобов'язання і забезпечення підприємств у динаміці за 2016–2017 рр. На жаль, Державний комітет статистики не надає дані за період 2018–2019 рр. Але на основі наведених у табл. 2 даних можна визначити структуру поточних зобов'язань і забезпечення підприємств в Україні.

Із даних табл. 2 бачимо, що короткострокові кредити банків за аналізований період становили від 8,5% до 11,1%. Найбільшу вагу мали кредиторська заборгованість (50,8–53,6%) та інші поточні зобов'язання (33,7–45,6%).

У табл. 3 наведено порівняння рівня рентабельності підприємств та загальних зобов'язань.

Дані табл. 3 показують, що не простежується закономірності між рівнем рентабельності та заборгованістю підприємств, водночас її рівень актуалізує проблему її аналізу, оцінки та управління.

Відомо, що з економічного погляду кредит – це форма позичкового капіталу (в грошовій або товарній формах), що надається на умовах повернення і зумовлює виникнення кредитних відносин між тим, хто надає кредит, і тим, хто його отримує. Загальноекономічною причиною появи кредитних відносин є товарне виробництво. Основою функціонування кредиту є рух вартості у сфері товарного обміну, у процесі якого виникає розрив у часі між рухом товару і його грошовим еквівалентом, відбувається відокремлення грошової форми вартості від товарної. Якщо рух товарних потоків випереджає грошовий, то підприємства – споживачі товарів із настанням моменту плати за них не завжди мають достатні кошти, що може зупинити нормальний процес відтворення. Коли рух грошових потоків випереджає товарні, то на підприємствах нагромаджуються тимчасово вільні кошти.

За браком власних оборотних коштів підприємства залучають банківські кредити, кошти інших кредиторів та комерційний (товарний) кредит. Кредит дає змогу доцільніше організувати оборот коштів підприємств, не

Таблиця 2

Поточні зобов'язання і забезпечення підприємств у динаміці за 2016–2017 рр.

	2016		2017	
	на начало	на кінець	на начало	на кінець
Усього поточні зобов'язання і забезпечення, у тому числі	3915351,3	5846688,7	4821692,4	5769539,0
У відсотках,%	100	100	100	100
1. Короткострокові кредити банків	433348,1	496947,2	506154,0	541109,3
у % до поточних зобов'язань та забезпечення	11,1	8,5	10,5	9,4
2. Кредиторська заборгованість	2099165,0	2587426,8	2561471,8	2928507,6
у % до поточних зобов'язань та забезпечення	53,6	44,3	53,1	50,8
3. Поточні забезпечення	31526,5	59357,8	68007,7	104852,3
у % до поточних зобов'язань та забезпечення	0,81	1,01	1,41	1,82
4. Доходи майбутніх періодів та відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	30422,3	37109,7	34345,0	40690,3
у % до поточних зобов'язань та забезпечення	0,78	0,63	0,71	0,71
5. Інші поточні зобов'язання	1320889,4	2665847,2	1651713,9	2154379,5
у % до поточних зобов'язань та забезпечення	33,7	45,6	34,3	37,3

Таблиця 3

Рівень рентабельності (збитковості) операційної діяльності та загальний рівень зобов'язань і забезпечення підприємств в Україні в динаміці за 2013–2019 рр.

Роки	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Рівень рентабельності (збитковості)	3,9	-4,1	1	7,4	8,8	8,1	9,4
Загальний рівень зобов'язань і забезпечення	65,8	75,3	71,6	75,5	75,3	69,4	67,9

витрачати значних фінансових ресурсів на створення зайвих запасів сировини й матеріалів.

У процесі кредитування підприємств насамперед ураховуються індивідуальні особливості кругообігу їхніх оборотних коштів.

Особливості індивідуального кругообігу коштів підприємств проявляються у розбіжності в часі між вивільненням з обороту вартості в грошовій формі та авансу-

ванням коштів у новий оборот. Таке чергування зростання додаткових потреб у коштах і створення тимчасово вільних залишків їх на тому самому підприємстві створюють реальну економічну основу для використання кредитів на формування виробничих і оборотних фондів та погашення їх через певний час [4, с. 176–178].

Види позикових фінансових ресурсів наведено на рис. 2 [5, с. 115].

Рис. 2. Види позикових фінансових ресурсів

На рис. 3 приведено класифікацію кредиторської заборгованості (зобов'язань).

Одним із найпривабливіших джерел залучення коштів є кредиторська заборгованість. З урахуванням того, що розмір кредиторської заборгованості суттєво впливає на фінансовий стан підприємства, необхідно створити механізм управління кредиторською заборгованістю, що являє собою цілеспрямований процес її формування з різних джерел і в різних формах відповідно до потреб підприємства в позиковому капіталі на різних етапах його розвитку. Різноманіття завдань, розв'язуваних у процесі цього управління, визначає необхідність розроблення спеціальної фінансової політики у цій сфері на підприємствах, що використовують значний обсяг позикового капіталу.

Для того щоб відносини з кредиторами максимально відповідали цілям забезпечення фінансової стійкості підприємства, збільшенню прибутковості та конкурентоздатності, керівництву необхідно виробити чітку стратегічну лінію у відношенні характеру залучення і використання позикового капіталу.

Прийнято вважати, що підприємство, яке користується в процесі своєї господарської діяльності лише власним капіталом, має максимальну стійкість. Однак із погляду конкурентної боротьби на ринку не має значення, якими капіталами оперувати: своїми чи позиковими. Єдина різниця

може полягати в розходженнях вартості цих двох категорій капіталу. Кредитори готові кредитувати чийсь бізнес тільки в обмін на визначений дохід (відсоток). При цьому навіть власний капітал не є «безкоштовним», тому що вкладення виробляються в надії дістати прибуток, вище того, що платять банки за депозитними рахунками. З погляду стратегічного розвитку підприємства оптимізація управління позиковими коштами має полягати у визначенні: розміру та динаміки прибутковості бізнесу, що прямо залежать від розміру запозиченої на ринку частки, цінової політики та розміру витрат виробництва. Питання ж джерел фінансування бізнесу у такому разі є вторинним.

Очевидно, що зменшення розміру власного капіталу за рахунок кредиторської заборгованості збільшує рентабельність у тому разі, якщо прибуток незмінний. Тобто будь-яка відстрочка платежів (за придбані товари, роботи і послуги, платежі в бюджет, з оплати праці) збільшує рентабельність власного капіталу. Однак часто за кредиторську заборгованість доводиться платити. Це можуть бути відсотки за банківські позички, збільшення вартості придбаних у кредит товарів, різного роду штрафи, пені, неустойки тощо.

Щодо управління кредиторською заборгованістю підприємства, на нашу думку, необхідно розробити стратегію залучення й використання кредитних ресурсів. Вона повинна включати в себе визначення оптимального

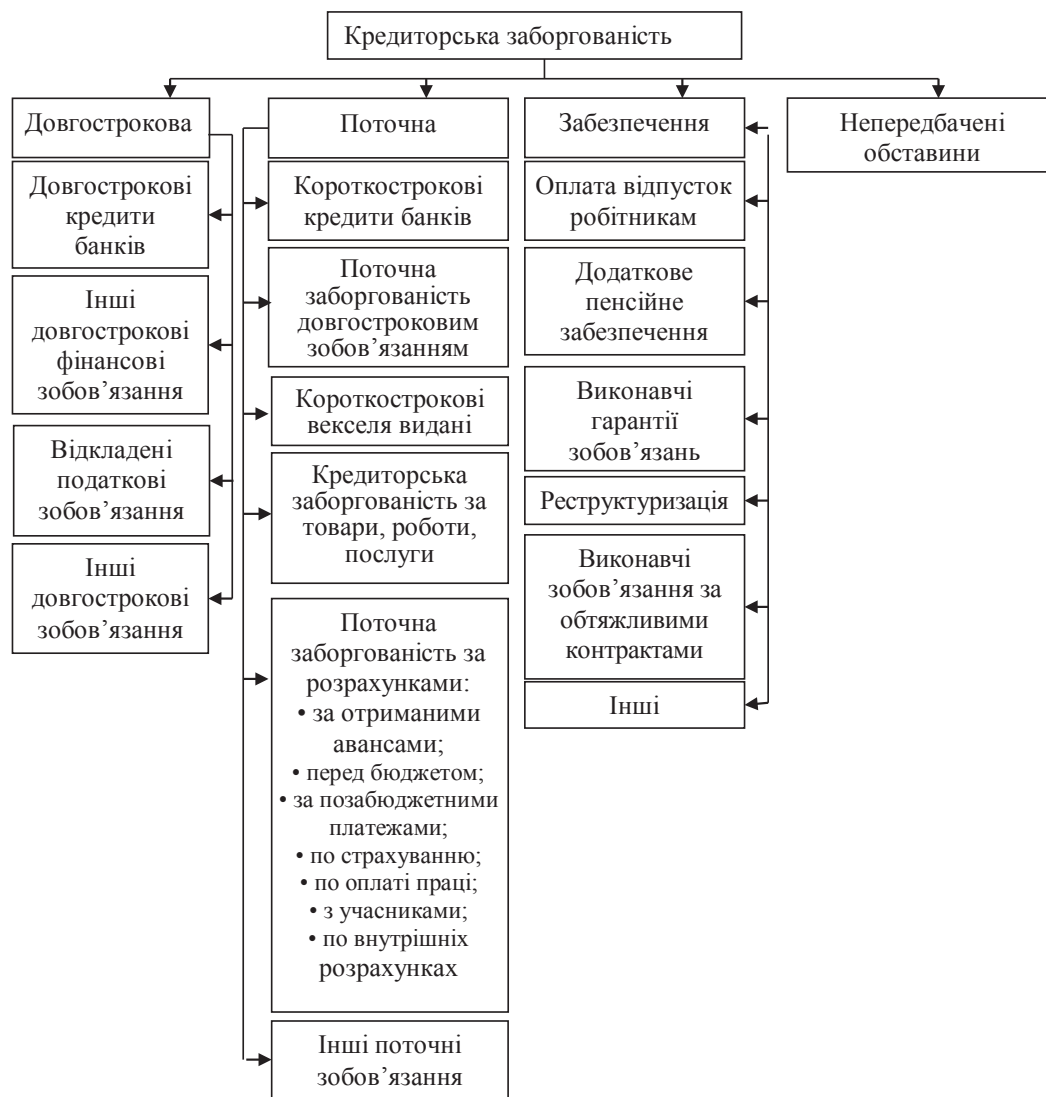

Рис. 3. Класифікація кредиторської заборгованості

розміру відсоткової ставки банківських кредитів, яка б збільшувала рентабельність вкладеного капіталу.

Залучення позикових засобів в оборот підприємства – явище нормальне. Це сприяє тимчасовому поліпшенню фінансового стану за умови, що вони не заморожуються на тривалий час в обороті і своєчасно повертаються. Інакше може виникнути прострочена кредиторська заборгованість, що, зрештою, призводить до виплати штрафів і погіршення фінансового положення.

Висновки. Необхідність управління кредиторською заборгованістю виходить із того, що вміле використання тимчасово запозичених коштів сприяє максимізації прибутку від діяльності підприємства.

Управління кредиторською заборгованістю припускає: ухвалення рішення про використання позикових засобів та їх розмір; правильний вибір форми заборгованості (банківська або комерційна) з метою мінімізації процентних виплат і витрат на придбання матеріальних цінностей; установлення найбільш зручної форми банківського кредиту і його терміну (короткострокова позика без забезпечення кредиту під заставу); недопущення додаткових витрат, пов'язаних зі штрафними санкціями, пені тощо.

Оперативне управління кредиторською заборгованістю полягає у постійній роботі, спрямованій на аналіз та оцінювання стану зобов'язань, розрахунків із кредиторами, контроль своєчасності сплати сум кредиторської заборгованості.

Судячи з проведеного аналізу, в Україні простежується тенденція як до збільшення кредиторської заборгованості в абсолютному вимірі, так і порівняно з балансом.

Виходячи з вищезазначеного, можна запропонувати такі потенційні можливості залучення позикових коштів: коштів інвесторів (розширення статутного фонду, спільний бізнес); банківського чи фінансового кредиту (у тому числі випуск облігацій); товарного кредиту (відстрочка оплати постачальникам).

Роблячи узагальнення, можна зробити висновок, що в основі управління кредиторською заборгованістю лежать два підходи:

– порівняння додаткового прибутку, зв'язаного з тією чи іншою схемою фінансування, з витратами і втратами, що виникають за зміни політики залучення та використання коштів;

– порівняння й оптимізація величини і термінів кредиторської заборгованості. Дані порівняння можуть проводитися за рівнем кредитоспроможності, часом відстрочки платежу, стратегією знижок, доходами і витратами по виплатах.

Оцінка реального стану кредиторської заборгованості – одне з найважливіших питань управління джерелами капіталу. Ця оцінка повинна проводитися окремо по групах кредиторської заборгованості з різними термінами виникнення.

Список використаних джерел:

1. Державна податкова адміністрація України. Методичні рекомендації по аналізу фінансово-господарського стану підприємств та організацій : Лист Державної податкової адміністрації України. Документ v2117225-98 від 27.01.98. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v2117225-98> (Дата звернення: 02 жовтня 2019 р.).
2. Білик М.Д. Управління дебіторською заборгованістю підприємств. *Фінанси України*. 2003. № 12. С. 24–36.
3. Шияк Д.В., Строченко Н.І. Фінансовий аналіз. Київ : А.С.К., 2003.
4. Савицкая Г.В. Анализ хозяйственной деятельности предприятия. Минск : Новое знание, 2002.
5. Момот Т.В. Управление дебиторской задолженностью предприятия. *Бизнес Информ*. 1999. № 11. С. 97–99.

References:

1. Derzhavna podatkovna administratsiia Ukrainy. (1998) Metodichni rekomendatsii po analizu finansovo-hospodars'koho stanu pidpriemstv ta orhanizatsij. [Methodical recommendations for analysis of financial and economic status of enterprises and organizations]: Lyst Derzhavnoi podatkovoi administratsii Ukrainy Dokument v2117225-98 vid 27.01.98. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v2117225-98> (accessed 02 October 2019).
2. Bilyk M.D. (2003) Upravlinnia debitors'koiu zaborhovanistiu pidpriemstv [Enterprise accounts receivable management]. *Finansy Ukrainy*. no. 12, pp. 24–36.
3. Shiyak D.V., Strochenko N.I. (2003) Finansovyj analiz. [Financial analysis]. Kyiv: Vydavnytstvo A.S.K. Ukraina.
4. Savickaja G.V. (2002) Analiz hozjajstvennoj dejatel'nosti predprijatija. [Analysis of the economic activity of the enterprise]. Minsk: Izdatel'stvo: Novoe znanie, Belarus'.
5. Momot T.V. (1999) Upravlenie debitorskoj zadolzhennost'ju predprijatija. [Debt management of the enterprise]. *Biznesinform*, vol. 11–12, pp. 97–99.

ПОДХОДЫ К АНАЛИЗУ И ОЦЕНКЕ ЗАЕМНЫХ ФИНАНСОВЫХ РЕСУРСОВ ПРЕДПРИЯТИЯ

Аннотация. В статье рассмотрены обязательства как источник формирования финансовых ресурсов для финансирования операционной, инвестиционной и финансовой деятельности предприятий. Предложен табличный метод для анализа и оценки заемных финансовых ресурсов предприятий в Украине. Приведено сравнение уровня рентабельности предприятий и общих обязательств. Сделан вывод, что в Украине прослеживается тенденция как к увеличению кредиторской задолженности в абсолютном измерении, так и по сравнению с балансом. Определено, что оперативное управление кредиторской задолженностью заключается в постоянной работе, направленной на анализ и оценку состояния обязательств, расчетов с кредиторами, контроль своевременности уплаты сум кредиторской задолженности. Предложены потенциальные возможности привлечения заемных средств: средств инвесторов (расширение уставного фонда, совместный бизнес); банковского или финансового кредита (в том числе выпуск облигаций); товарного кредита (отсрочка оплаты поставщикам).

Ключевые слова: обязательства предприятия, обеспечение, текущие обязательства, собственные средства предприятия, финансовые ресурсы предприятия, управление финансовыми ресурсами, анализ, оценка.

APPROACHES TO ANALYSIS AND ESTIMATION OF ENTERPRISE LOAN FINANCIAL RESOURCES

Summary. Obligations are considered as sources of formation of financial resources for financing of operational, investment and financial activity of enterprises. A tabular method for analysis and evaluation of loan financial resources of enterprises in Ukraine is proposed. The analysis of consolidated indicators of the balance of large and medium-sized enterprises for the

years 2013-2019 is carried out. The analysis made it possible to conclude that the largest share in the total amount of payables of Ukrainian enterprises is current debt (65 % – 75 %). Long-term debt accounts for (15 % – 22 %) of total accounts payable. The analysis of the general current liabilities and the provision of enterprises in Ukraine in the dynamics for 2016-2017. The comparison of the level of profitability of enterprises and total liabilities. On the basis of such comparison it is concluded that there is no traceability between the level of profitability and debt of enterprises, at the same time its level actualizes the problem of its analysis, evaluation and management. It is concluded that in Ukraine there is a tendency both in increasing the accounts payable in absolute terms and in comparison with the balance. It is determined that the operational management of accounts payable is a constant work aimed at: analysis and evaluation of obligations, settlements with creditors, control of the timely payment of accounts payable. The following potential possibilities of attracting borrowed funds are offered: investors' funds (expansion of authorized capital, joint business); bank or financial loan (including bond issue); commodity credit (deferred payment to suppliers). It is concluded that the basis of credit management is based on two approaches: comparing the additional income associated with a particular financing scheme with the costs and losses arising from changes in the policy of attracting and using funds; comparison and optimization of the size and timing of accounts payable. These comparisons can be made on the level of creditworthiness, the time of deferred payment, the strategy of discounts, income and expenses on payments.

Key words: enterprise liabilities, security, current liabilities, enterprise own funds, enterprise financial resources, financial resources management, analysis, valuation.